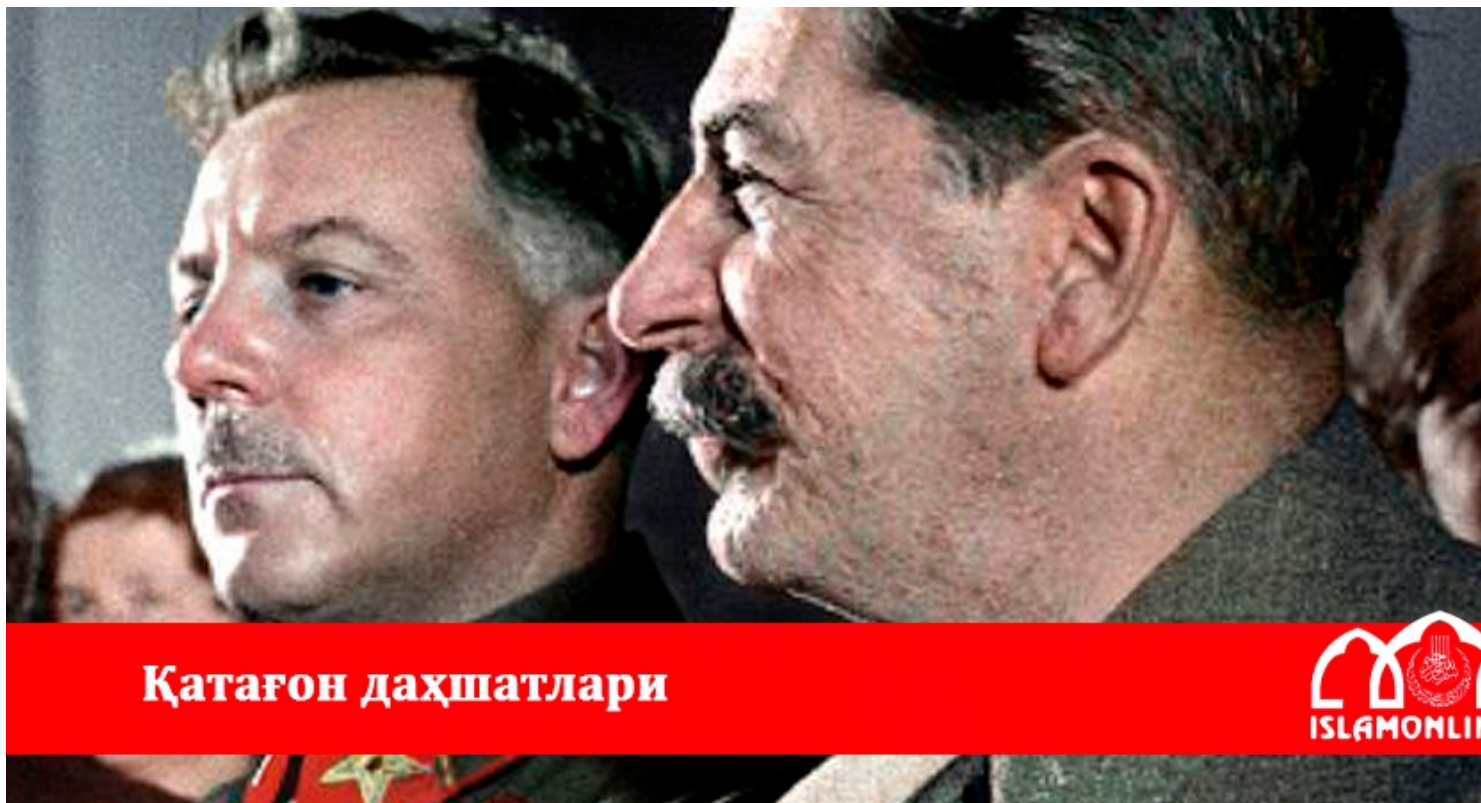

Жахон тарихи одамзод ўзи яшаб турган маконида кўп микдорда ёвузлик, жиноий ҳаракатлар ижод этганига шохиддир.

Француз олими Лайнус Полинга ўзининг "Ҳеч қандай уруш бўлмасин" номли асарида ер юзида кейинги 5,5 минг йил давомида 14500 та катта ва кичик урушлар бўлиб, уларда 4 миллиардга яқин одам ҳалок бўлган, бу бундан бир неча ўн йил олдин ер қуррасида яшаётган одамлар микдорига тенгдир», деб ёзган эди.

Ҳарбий ҳаракатлар юз бериши ва юз бермаслигидан қатъи назар турли мамлакатларнинг у ёки бу ҳудудида қотилликлар, портлашлар, ёнгинлар, захарланишлар, одамларни ўғирлаш ва бошқа ҳаракатлар юз берган ва ҳозирда ҳам содир бўлмоқда.

Октябр тўнтариши оқибатида Туркистонда зўрлик билан ўрнатилган мустамлакачи Советлар тузуми биринчи кундан бошлаб халқдаримиз бошига сон-саноксиз киргинлар, даҳшатли ва аламли қулфатлар олиб келди. Бу даҳшатли режимни ўлкамиз халқлари қабул қилмадилар. Улар истикдол учун, эрк ва миллий-озодлик учун 16 йил мобайнида қуролли қураш олиб бордилар. Бу қураш давомида, айрим хориждаги муаррихлар ҳисобича, 1 миллион 900 минг ватандошимиз Туркистондан бош олиб, хорижий мамлакатларга чиқиб кетди ва 1 миллион 700 минг юртдошимиз Сибирга, Ўзбек Шимолига, Украинага, Шимолий Кавказга, Уралга, Қозғистонга, Ўзбек Шарққа, Кавказга, Волгабўйи районларига бадарга қилинди.

Россия Федерацияси марказий телевиденияси "Культура" канали 2007 йил 4 июлда "Расстрельные списки Сталина" номли кўрсатув берди. Уни тарих фанлари доктори Н. Петров, тарихчи А. Виноградов олиб бордилар. Унда «катта террор»нинг 1937 йил 30 июлдан бошланиб 1938 йил ноябрига қадар давом этганлиги айтиб ўтилган. Шу вақт ичида 1,5 миллион киши қамолга олиingan, шундан 700 мингга оғиб юборилган. "Катта террор"нинг қатъли тиги қамолга аъзоларининг барча тоифаларини ўз домига қортган. Айниқса, "катта террор"дан аҳолининг қўли табақасидагилар қўп қабр-қўл қўрганлар.

НКВДнинг 00486-сонли буйруғи бўйича 1938-1946 йилларда Қарағандадаги "Алжир" (Акмолинский лагерь жён изменников родины) лагерида "Ватан ҳоинларининг оила аъзолари"дан 6500 аёл қамолга олиingan. Халқ душмани тамғаси билан қатагон бўлганларнинг фарзандлари махсус болалар муассасаларида қамолган. 1937 йил 15 августдан 1939 йил январигача Иттифок бўйича 25342 бола оиласидан ажратиб олиingan, улардан 22427 нафари Халқ маорифи комиссарлиги ҳудудидаги болалар уйлари ва маҳаллий боғчаларга тарқатиб юборилган, шундан 1909 нафари Москвада бўлган, 2915 нафари бошқаларга боқиб учун оилаларга қайтариб берилган. Бу болаларнинг ёши 15 гача бўлган. Ёши 15 дан юқорида бўлган болалар "ижтимоий ҳавфли" ҳисобланиб, қамолга олиingan ва ҳукм қилинган. Қарағанда лагеридаги махбус аёллар қамолга олиingan муддатини ўтаётганларида 1507 нафар фарзанд қўрганлар, бу болалар қўпинча севги асосида эмас, қўрқиб асосида дунёга келганлар.

Мудҳиш воқеалар 1937 йил июлдан бошланиб, 1938 йил ноябргача давом этган. Шу вақт ичида совет империяси бўйича бир ярим миллион киши қамолга олиingan, шундан етти юз мингга оғилган. Ўзбекистонда эса 1937 йил 10 августдан 1938 йил 1 январигача ўн мингга етти юз киши қамолга олиingan. Булардан уч мингга олти юз ўн уч киши оғилди, етти мингга саксонга етти киши саккиз-ўн йил муддатга қамолга ташланди.

Ўша йиллари аҳолининг барча қатламлари қатагон қирдоқига тушган. Қатагон аввало, қирдоқчилар, дин қирдоқчиларига қарши қиратилган эди.

Қамолга 1937 йил декабр ойида "қирдоқ" қирори билан ҳукм қилинган уч мингга олти юз қирқ қирдоқ қирдоқдан бир мингга қирдоқ юз олти қирдоқ қирдоқ имом, эшон, қирдоқ ва бошқа диний қирдоқ қирдоқ бўлган. 1938 йилнинг феврилида "қирдоқ" қирдоқларида 2491 махбус қирдоқдан ҳукм қирдоқилган, шундан 2086 махбус қирдоқга, 398 махбус ўн йил муддатга, икки махбус саккиз йил муддатга қамолга қирдоқига ҳукм қирдоқилган. Қирдоқ махбус қирдоқ вақтида қирдоқга қирдоқ, бир қирдоқига оғил этилган. Улар асосан ўзига қирдоқ қирдоқлар, ишчи-қирдоқчилар, 153 нафари қирдоқлар, 72 нафари қирдоқ савдоқарлар бўлган.

Қатагон қирдоқилган қирдоқдош қирдоқларнинг қирдоқига қирдоқ айрим маълумотларни қирдоқмоқдамиз:

Абдурахмон Бердиалиев (1888 йили Андижан округи, Балиқчи тумани, Тумор қирдоқига қирдоқилган, имом, қирдоқга олиingan вақтда қирдоқчи) — қирдоқчилик ва бошқа қирдоқ-қирдоқчи қирдоқларда қирдоқилган, қирдоқ туқумига қирдоқ тарқиб олиб қирдоқ деган туқум билан "қирдоқ" қирдоқдан 1938 йил 9 февралда қирдоқга ҳукм қирдоқилган.

Ашур Қилиев (Бухоро округи Шоқирқон тумани, Қирдоқ қирдоқига 1903 шли қирдоқилган,

олим, хибсга олинган вақтда колхозчи) — миллатчи, аксилинкилобий ташкилот аъзоси сифатида колхозчилар орасида совет ҳокимиятига қарши норозилик уйғотган, деган сохта айблов билан "учлик"нинг 1938 йил 7 февралдаги қарори билан отувга ҳукм қилинган. Хайдар Ҳазратқулов (1868 йили ҳозирги Жиззах вилояти Жиззах тумани Етимтак қишлоғида тугилган, дин хизматчиси, имом)

— аксилинкилобий миллатчи ташкилот аъзоси, аҳоли орасида колхозга қарши тарғибот олиб борган, деган уйдирма билан "учлик" -нинг 1938 йил 9 феврал қарорига кўра ўн йил меҳнат-тузатиш лагерига ҳукм қилинган.

Абдулла Бойкотов (1888 йили ҳозирги Наманган шаҳрида тугилган, дин хизматчиси, эшон, хибсга олинган вақтда ишсиз) — аксилинкилобий гуруҳ аъзоси, совет ҳокимиятига қарши қуролли ҳаракатларда қатнашган, халқ душманларини қўллаб-қувватлаган, деган тухмат билан "учлик" қарорига кўра 1938 йил 9 февралда отувга ҳукм этилган.

Нажмиддин Иномов (1882 йили ҳозирги Наманган вилояти Наманган тумани Шўркўрган қишлоғида тугилган, дин хизматчиси, имом, хибсга олинган вақтда ишсиз) — аҳоли орасида аксилинкилобий ташвиқот олиб борган, колхозчиларни совет ҳокимиятига қарши чиқишга тарғиб этган, деган бўхтонлар билан, "учлик" қарорига кўра 1938 йил 9 февралда отувга ҳукм қилинган.

Соат Турдиев (1890 йили Сурхондарё округи Бойсун тумани Пулҳаким қишлоғида тугилган, имом, хибсга олинган вақтда колхозчи) — аксилинкилобий гуруҳ раҳбари, ноқонуний йигинларда иштирок этган, колхозларни тарқатиб юборишга, қуролли ҳаракатларга тарғиб қилган, деган уйдирма билан "учлик" 1938 йил 4 февралда отувга ҳукм қилган.

Иброҳим Муқимов (1873 йили Сурхондарё округи Бойсун тумани Қумбулок қишлоғида тугилган, имом, хибсга олинган вақтда ишсиз) — миллатчи, совет ҳокимиятига қарши қуролли ҳаракатларни уюштириш сохта айблови билан айблаб, "учлик" 1938 йил 4 февралда отувга ҳукм қилган.

Алихўжа Примбетов (1888 йили Тошкент вилояти Чирчиқ тумани Қас қишлоғида тугилган, имом) — аҳоли орасида доимий равишда миш-мишлар тарқатган, коммунистларни ёмонлаган деган тухмат билан "учлик" 1938 йил 14 февралда отувга, мол-мулкини мусодара этишга ҳукм қилган.

Али Махсум Содиков (1900 йили Қўра-қалпоғистон АССР Қипчоқ тумани 5-овулида тугилган, дин хизматчиси) — ноқонуний йигинларда иштирок этган, бундай ҳаракатларни қўллаб-қувватлаган, халқ орасида колхозчиларга қарши ташвиқотлар олиб борган, деган тухмат билан айбланиб, 1938 йил 7 февралда отувга ҳукм қилинган.

Мамут Юсупов (1885 йили Қорақалпоғистон АССР Қипчоқ тумани 5-овулда тугилган, савдогар, дин хизматчиси, имом) — аксил-инкилобий диний гуруҳ аъзоси, ноқонуний йигинлар ташкил этиб, аҳоли орасида советларга қарши тарғибот олиб борган, деган тухмат билан "учлик" 1938 йил 7 февралда отувга ҳукм қилган.

Муса Исаев (1900 йили Хоразм округи Хива шаҳрида тугилган, имом, хибсга олинган вақтда колхозчи) — аксилинкилобий диний гуруҳ аъзоси, ноқонуний йигинлар ташкил этган, аҳоли орасида аксилинкилобий ташвиқот олиб борган, деган уйдирма билан айбланиб, "учлик" қарорига кўра 1938 йил 10 февралда отувга ҳукм қилинган.

Худойберган Абдалов (1896 йили Хоразм округи Хива тумани Молотов қишлоқ советида тугилган, имом, хибсга олинган вақтда колхозчи) — аксилинкилобий диний гуруҳ аъзоси, ноқонуний йигинларда иштирок этган, аксил-инкилобий мағлубиятчилик ташвиқотларини олиб борган, деган уйдирма билан 1938 йил 10 февралда отувга ҳукм қилинган.

Бу ўринда бор-йўғи ўн икки нафар катагон қурбони ҳақида қисқа маълумотларни келтирдик. Уларнинг барчаси кейинчалик айби йўқлиги учун оқланган.

Рустамбек Шамсутдиновнинг "Катагон қурбонлари" китоби асосида тайёрланди